

PROJEKT „POLSKA”

Silne i bezpieczne państwo?

**Praca naukowo-badawcza
pod kierownictwem naukowym
dr hab. Anny Antczak-Barzan**

Warszawa 2014

SPIS TREŚCI

Polonia, quo vadis? Czyli wstęp (<i>Anna Antczak-Barzan</i>)	21
Rozdział 1. Geopolityczne oraz historyczne uwarunkowania bezpieczeństwa Polski (<i>Rafał Zaniewski</i>)	25
1.1. Wrota Europy	26
1.2. Historia – źródło wiedzy i przestroga dla przyszłych pokoleń	38
1.3. Geopolityka obecnie – mit czy rzeczywistość?	45
CZĘŚĆ I. POTENCJAŁ WEWNĘTRZNY	55
Rozdział 2. System bezpieczeństwa narodowego RP (<i>Rafał Zaniewski</i>)	57
2.1. Istota i organizacja systemu	58
2.2. Mechanizm działania	70
2.3. Rozwój systemu i prognoza na przyszłość	81
Rozdział 3. Kultura polityczna w bezpieczeństwie państwa (<i>Marek Z. Kulisz</i>)	93
3.1. Kultura a polityka – istota pojęć	93
3.2. Istota bezpieczeństwa państwa	96
3.3. Istota kultury politycznej	100
3.4. Kultura polityczna a usługa bezpieczeństwa państwa	105
3.5. Kultura bezpieczeństwa	109
3.6. Kultura polityczna a kultura władzy	111
3.7. Kultura polityczna w procesie realizacji usługi bezpieczeństwa państwa	113
Rozdział 4. Sektor energetyczny w Polsce (<i>Przemysław Zaleski</i>)	135
4.1. Przedmiot bezpieczeństwa energetycznego w Polsce	135
4.2. Syntetyczna charakterystyka i ocena stanu systemu energetycznego w Polsce: surowce, źródła energii, infrastruktura	139

4.2.1. Górnictwo węgla kamiennego i brunatnego	139
4.2.2. Gaz ziemny	140
4.2.3. System magazynowania gazu	142
4.2.4. Ropa naftowa	144
4.2.5. Wytwarzanie energii elektrycznej	144
4.2.6. Sieć przesyłowa	146
4.2.7. Sieć dystrybucyjna i rozdzielcza	148
4.3. Ocena Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko	149
4.4. Warunki wewnętrznej stabilności surowcowo-energetycznej	150
4.5. Wyzwania dla polskiej energetyki – możliwe zagrożenia i szanse	151
Rozdział 5. Morski potencjał Rzeczypospolitej w pierwszej dekadzie XXI wieku (Krzysztof Kubiak)	155
5.1. Geograficzne składowe polskiego potencjału morskiego	156
5.2. Gospodarcze składowe polskiego potencjału morskiego	157
5.2.1. Flota handlowa	158
5.2.2. Porty	160
5.2.3. Przemysł stoczniowy	166
5.2.4. Rybołówstwo	168
5.2.5. Górnictwo morskie	169
5.2.6. Nowe możliwości	169
5.3. Administracja morska, morskie służby i agendy państwa	170
5.3.1. Urzędy Morskie i struktury podległe	170
5.3.2. Inne działy administracji	173
5.3.3. Marynarka Wojenna RP	173
5.3.4. Morski Oddział Straży Granicznej	175
5.3.5. Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa SAR	177
5.4. Polski potencjał morski – próba konkluzji	178
Rozdział 6. Bezpieczeństwo operacji w transporcie lotniczym (Wiesław Jedynek)	181
6.1. Regulacje prawne	182
6.2. Instytucje i organizacje odpowiedzialne za transport lotniczy	186
6.3. Flota lotnicza	189
6.4. Cechy rynku lotniczego	192
6.5. Bezpieczeństwo lotnictwa w Polsce	194

**CZĘŚĆ II. WYBRANE ASPEKTY POLITYKI ZAGRANICZNEJ
I BEZPIECZEŃSTWA RP 203**

Rozdział 7. Od przywódcy i reprezentanta regionu do klakiera Europy Zachodniej. Rola Polski w Europie Środkowo-wschodniej (Anna Antczak-Barzan).....	205
7.1. „Serce roście...”, czyli rola Polski jako lidera regionu środkowoeuropejskiego	207
7.2. Równia pochyła – znaczenie Polski w regionie po akcesji do Unii Europejskiej	210
7.3. Perspektywy i prognoza na przyszłość	216

Rozdział 8. Post-sarmacki hydraulik, czyli „polska marka” w Unii Europejskiej? (Anna Antczak-Barzan).....	221
8.1. O teorii polityki zagranicznej słów kilka	221
8.2. Przemiany związane z akcesją Polski do Unii Europejskiej	224
8.3. Polska racja stanu a akcesja do Unii Europejskiej	232
8.4. Zasadnicze kierunki zmian w polityce bezpieczeństwa Polski po akcesji do Unii Europejskiej	237
8.5. Priorytety polskiego przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej	244
8.6. Rola Polski w Unii Europejskiej – próba oceny	250

Rozdział 9. The development of the modern U.S.-Polish relationship and its future prospects (Stephen D. Mull, Alexandra Chinchilla)	255
9.1. Preparing for transition	256
9.2. U.S. assistance for Poland’s economic restructuring	257
9.3. Supporting a path to NATO membership	258
9.4. The modern relationship: security, economic growth, and democracy promotion	260
9.4.1. Security	260
9.4.2. Economic growth	262
9.4.3. Democracy promotion	265
9.5. Crafting a relationship for the future	266
9.6. Wielkie nadzieje – komentarz do rozdziału (Anna Antczak-Barzan)	267

Rozdział 10. Giedroyc na jagiellońskim szlaku Prometeusza, czyli polska polityka wschodnia w latach 1989-2013 (Przemysław Żurawski vel Grajewski)	269
10.1. Polska wobec rozpadającego się ZSRR, czyli jak wyciągnąć korzyści z „największej katastrofy geopolitycznej XX wieku”	271
10.1.1. Polityka dwutorowości	275
10.2. Stosunki z Rosją – „nie łudzę się (...) zostaniem wrogowie”	278

10.3. Stosunki z Ukrainą – „Podajże rękę kozakowi i serce swe do niego przychyl i razem w imię Chrystusowe odbudujemy raj nasz cichy”	286
10.3.1. Periodyzacja i ewolucja stosunków polsko-ukraińskich w latach 1990-2013	286
10.3.2. Kwestie sporne	294
10.4. Niezdecydowane zaloty do śpiącej królowy (polityka Polski wobec Białorusi)	296
10.4.1. Uwarunkowania polityki polskiej wobec Białorusi	296
10.4.2. Periodyzacja i ewolucja stosunków polsko-białoruskich 1990-2013 ..	298
10.4.3. Karta Polaka a międzypaństwowe relacje polsko-białoruskie	310
10.5. Niedoceniani „towarzysze broni” – państwa bałtyckie a polska polityka wschodnia	312
10.5.1. „Bóg swoje, czart swoje” – polityka Polski wobec Litwy	314
10.5.2. „O Inflantach dalibóg mniej wiem niż o Chinach” – polityka Polski wobec Łotwy	317
10.5.3. W cybersojuszu z porządnym państwem - polityka Polski wobec Estonii	318
10.6. Uwolnić Prometeusza – Gruzja w polskiej polityce wschodniej	321
10.7. „Zamiar podług sił” – Mołdawia w polskiej polityce wschodniej	324
10.8. Polska polityka wschodnia – konkluzje	328
 Rozdział 11. Zagłuszyć bałalajki grą na wszystkich fortepianach – polskie próby inicjowania wschodniej polityki Unii Europejskiej (Przemysław Żurawski <i>vel</i> Grajewski)	
11.1. Wymiar wschodni	334
11.1.1. Okoliczności narodzin	334
11.1.2. Główne założenia polskiej propozycji „wymiaru wschodniego” UE ...	335
11.2. Partnerstwo Wschodnie	343
11.2.1. Okoliczności narodzin	344
11.2.2. Natura projektu	346
11.2.3. Ewolucja Partnerstwa Wschodniego 2008-2013	350
 Rozdział 12. Obszary rozwoju relacji Polski z krajami azjatyckimi (Zdzisław Śliwa)	
12.1. Uwarunkowania rozwoju współpracy politycznej z krajami azjatyckimi	358
12.2. Szanse i zagrożenia w relacji do współpracy gospodarczej	364
12.3. Kontakty Polski z wybranymi państwami w sferze wojskowej	371
12.4. Kontakty narodów w innych obszarach	377
12.5. Relacje Polski z państwami azjatyckimi – próba oceny	379

Rozdział 13. Szanse i zagrożenia dla bezpieczeństwa Polski wynikające z relacji z krajami Bliskiego Wschodu (<i>Izabela Olek</i>)	387
13.1. Zagrożenia dla Polski płynące z Bliskiego Wschodu	388
13.2. Historia stosunków Polski z krajami Bliskiego Wschodu	393
13.3. Zderzenie cywilizacji	395
13.4. Uwarunkowania stosunków polsko-bliskowschodnich	397
13.4.1. Bezpieczeństwo ekonomiczne	401
13.4.2. Bezpieczeństwo epidemiologiczne	403
13.4.3. Polskie organizacje pozarządowe na Bliskim Wschodzie	405
13.4.4. Współpraca w zakresie kultury i nauki	405
13.4.5. Współpraca militarna	407
13.4.6. Operacje z udziałem polskich kontyngentów wojskowych na Bliskim Wschodzie	410
13.4.7. Bezpieczeństwo energetyczne	412
13.5. Bliski Wschód w polskiej polityce zagranicznej	413
 Rozdział 14. NATO XXI wieku szansą dla Polski? (<i>Anna Antczak-Barzan, Janusz Kręcikij</i>)	421
14.1. Dokumenty strategiczne – założenia teoretyczne	423
14.2. Zasadnicze treści zawarte w nowej Koncepcji Strategicznej NATO	426
14.3. Interesy narodowe Polski w świetle nowej koncepcji strategicznej NATO	435
14.4. Zmiana jakości bezpieczeństwa Polski po 2010 r. – czy rzeczywistość?	438
 Rozdział 15. Udział Sił Zbrojnych RP w operacjach poza granicami kraju (<i>Zdzisław Śliwa</i>)	441
15.1. Aspekt ekonomiczny udziału Polski w misjach poza granicami kraju	444
15.2. Rola zaangażowania w misje poza granicami w budowaniu wiarygodności państwa	448
15.3. Wpływ operacji poza granicami kraju na przemiany w siłach zbrojnych	452
15.4. Ocena skutków zaangażowania Polski w misje zagraniczne	459
 CZĘŚĆ III. RZECZYWISTA FIKCJA, CZYLI WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU POLSKI DO BUDOWY POZYCJI NA ARENIE MIĘDZYNARODOWEJ	463
 Rozdział 16. Potęga Rzeczypospolitej na tle pozostałych państw Unii Europejskiej (<i>Anna Antczak-Barzan</i>)	465
 Rozdział 17. Potencjał kryzysowy RP (<i>Anna Antczak-Barzan</i>)	473

Rozdział 18. Wyzwania dla bezpieczeństwa Polski w drugiej dekadzie XXI wieku	
– ujęcie syntetyczne (<i>Anna Antczak-Barzan</i>)	479
Zakończenie (<i>Anna Antczak-Barzan</i>)	489
Bibliografia	495
Wykaz podstawowych skrótów	521
Wykaz map, tabel, rysunków i wykresów	531
Summary – streszczenie w języku angielskim	535
Indeks nazwisk	555
Noty o autorach	563